

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Fričova 298, 251 65 Ondřejov
tel. 775 388 400, info@astro.cz

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti číslo 237 z 28. 3. 2017

100 roků České astronomické společnosti, 20. sjezd v Brně

O víkendu 1. a 2. dubna 2017 se na Hvězdárně a planetáriu Brno uskuteční 20. sjezd České astronomické společnosti. Kromě formálního sjezdového programu jako je především projednání zprávy o činnosti a volba nového Výkonného výboru bude tentokrát sjezd ve znamení jubilejního, stého roku od založení České astronomické společnosti. Spolu s hostitelskou Hvězdárnou a planetáriem Brno je připraven temný ohňostroj a slavnostní prvorepublikový ohňostroj či společenský večer ve stylu první republiky. Volbu čestných členů České astronomické společnosti přijedou podpořit také Zdeněk Svěrák a Miloň Čepelka, protože na čestné členství byl navržen také Jára Cimrman. Sjezdu se zúčastní také významní hosté.

Z historie 100 let České astronomické společnosti

V 19. století rychle narůstal zájem o přírodní vědy, včetně astronomie, a také zájem o šíření vědeckých poznatků veřejnosti v českém jazyce. Zmíňme se alespoň o několika klíčových osobnostech, které se tehdy zasloužily o popularizaci astronomie, a které později stály u vzniku ČAS:

- Prof. František Nušl, původně gymnasiální profesor v Hradci Králové, později profesor na Karlově univerzitě a ČVUT, konstruktér několika unikátních astronomických přístrojů (cirkumzenitál), přítel továrníka J. J. Friče. Spolu s ním založil v roce 1898 hvězdárnu v Ondřejově. Stál u zrodu ČAS a později se stal jejím třetím předsedou (první dva byli dle přání zakladatelů astronomové amatéři), a tuto funkci zastával neuvěřitelných 26 let (1922 – 1948). Paralelně s tím byl v letech 1928 – 1935 viceprezidentem Mezinárodní astronomické unie IAU, která vznikla až dva roky po ČAS (1919).

- Baron Artur Kraus, student slavného francouzského astronoma a popularizátora Camilla Flammariona, zakladatel první lidové hvězdárny v českých zemích v Pardubicích v r. 1912. Stál u zrodu ČAS, kterému napomohl díky kontaktům své rodiny s vysokými C. a K. úředníky, i když se později s ČAS rozešel.
- Ing. Jaroslav Štych, Josef Klepešta, Ing. Viktor Polák, Karel Novák, Karel Anděl a další patřili mezi nadšence, kteří založili nejprve přípravný výbor pro založení ČAS a následně vypracovali stanovy nové společnosti. V říjnu 1917, tedy ještě v průběhu 1. světové války, se jim podařilo neuvěřitelné - dosáhli schválení stanov C. a K. úřady.

Společnost pak byla ustavena na schůzi v posluchárně prof. Nušla 8. prosince 1917. Od samého počátku byla koncipována jako spolek sdružující zájemce o astronomii z nejširší veřejnosti, kde profesionální astronomové seznamovali veřejnost s nejnovějšími vědeckými poznatky. Za hlavní nejbližší cíl si pak nová společnost dala vybudování lidové hvězdárny v Praze. To se ovšem uskutečnilo až za nové Československé republiky v roce 1928 na Petříně.

V dalších letech ČAS v podstatě dodržovala původní koncepci otců zakladatelů, i když prošla mnoha peripetemiemi, zejména v letech německé okupace a za komunistické totality. Zcela paradoxně nejvyšší počet členů byl registrován za 2. světové války, v době uzavření českých vysokých škol. Tehdy se počet členů vyšplhal ke třem tisícům díky tomu, že společnost do jisté míry suplovala vysokoškolské studium.

Jak dnes fungujeme

V současnosti má ČAS necelých 600 členů a dělí se dále do složek podle dvou hledisek:

- regionálně do 8 poboček, které vykonávají převážně popularizační činnost v rámci daného území
- podle odborného zaměření do 9 sekcí a 2 odborných skupin, které vykonávají odbornou činnost dle zájmu svých členů.

ČAS je jednou z 26 národních společností tvořících Evropskou astronomickou společnost od jejího založení v roce 1990. Je v Evropě svým způsobem výjimečná v tom, že sdružuje astronomy profesionály i amatéry, přičemž amatérů je převážná většina (odhadem 90%).

20. sjezd České astronomické společnosti

Sjezd není přístupný veřejnosti, pouze členům Společnosti, zvaným hostům a novinářům.

Čestný předseda Dr. Jiří Grygar o sjezdu říká: "Kdyby se brněnského sjezdu Společnosti mohli zúčastnit otcové zakladatelé a mnozí jejich pokračovatelé z minulého století, troufám si odhadnout, že by současnému vedení Společnosti vyslovili absolutorium, možná i s hvězdičkou." (celý text najdete na konci tohoto tiskového prohlášení - doporučujeme)

Ředitel Hvězdárny a planetária Brno Dr. Jiří Dušek vážně i trochu aprílově dodává: "Je pro nás významným, že se výroční sjezd České astronomické společnosti koná právě v prostorách Hvězdárny a planetária Brno. Obzvláště, když nejčerstvější nálezy našeho archeoastronomického oddělení naznačují, že naše základy stojí na hliněných nohou samotného Járy Cimrmana. K podobné koncentraci amatérských a profesionálních astronomů u nás dochází jednou za desetiletí. A my jsme velmi rádi, že se tomu tak stane už za pár dní. Brno prostě žije vědou! A také nadsázkou a humorem. To považuji za skvělou kombinaci."

Předběžný program

Jubilejní 20. sjezd v jubilejním 100. roce ČAS se bude konat na Apríla, tedy 1. dubna. Jistě by tato zapamatovatelná čísla potěšila Járu Cimrmana. Nejhezčí na tom je, že ho opravdu potěší. Části programu sjezdu se totiž zúčastní osobně Zdeněk Svěrák a Miloň Čepelka. Důvod? Výkonný výbor ČAS bude navrhopvat Járu Cimrmana za čestného člena ČAS. Jistě se mnozí ptáte, zda činnost našeho velikána byla i na poli astronomie natolik významná, aby si čestné členství zasloužil? Ano, byla! A kdo o tom snad pochybuje, tomu bude určen speciální seminář o díle Járy Cimrmana na poli astronomie a příbuzných věd, na kterém vystoupí kromě Zdeňka Svěráka a Miloně Čepelky také Jiří Grygar, Jan Píšala a Petr Sobotka. Hvězdárna a planetárium Brno připravuje odhalení stopy Járy Cimrmana a společenský večer ve stylu první republiky, kde se budou podávat oblíbené Cimrmanovy delikatesy. Po setmění přijdou na řadu nevídané ohňostroje. Celý tento blok proběhne v sobotu 1. dubna od 16 do 21 hodin a novináři jsou zváni.

V rámci 20. sjezdu České astronomické společnosti pořádá Wikimedia ČR Astronomický editaton. Jde o maraton v editování článků na Wikipedii s tematikou astronomie, které budou wikipedisté společně vylepšovat a rozšiřovat přímo na Hvězdárně a planetáriu Brno, která sjezd České astronomické společnosti hostí.

Sobota 1. dubna 2017, Hvězdárna a planetárium Brno

10:00 Registrace, vítání, občerstvení

10:30 Zahájení, přivítání hostů (*J. Vondrák, předseda, J. Grygar, čestný předseda*)
Přivítání ve Hvězdárně a planetáriu Brno (*J. Dušek, ředitel*)
Uctění památky zesnulých členů
Vystoupení hostů
Schválení Jednacího řádu sjezdu
Volba předsedajícího sjezdu
Volba zapisovatele a ověřovatelů zápisu
Seznámení s programem, schválení programu
Volba mandátové, volební a návrhové komise

12:30 Přestávka, oběd

13:00 Zpráva o činnosti ČAS za období mezi sjezdy (*J. Vondrák*)
Kontrola plnění usnesení 19. sjezdu (*P. Sobotka*)
Zpráva o hospodaření (*R. Dřevěný*)
Zpráva revizorů (*E. Marková*)
Diskuse k předneseným zprávám
Hlasování o udělení absolutoria
Diskuse k činnosti a fungování ČAS

14:00 Přestávka, občerstvení, ubytování, exkurze k univerzitnímu dalekohledu

15:00 Prezentace České astrofotografie měsíce (*Z. Bardon*)

15:20 Slavnostní předání Ceny J. Zemana - Astrofotograf roku 2016

15:30 Přestávka, občerstvení

16:00 100 let ČAS – střípky z naší historie (*J. Grygar*)

16:45 Schválení volebního řádu čestných členů, představení navržených osobností

- 17:00 Seminář o díle Járy Cimrmana na poli astronomie a příbuzných věd (*Z. Svěrák, M. Čepelka, J. Grygar, P. Sobotka, J. Pišala*).
- 17:45 Slavnostní odhalení stopy Járy Cimrmana
- 17:50 Volba čestných členů ČAS
- 17:55 Přestávka
- 18:15 Pořad v planetáriu
- 18:45 Výsledky voleb čestných členů
- 18:50 Předání osvědčení o volbě čestných členů
- 19:00 Večeře a společenský večer
- 21:00 Slavnostní ohňostroj

Neděle 2. dubna 2017, Hvězdárna a planetárium Brno

- 9:00 Zahájení 2. jednacího dne sjezdu
Pokračování diskuse k činnosti a fungování ČAS
Představení kandidátů (týmů) na funkci předsedy, člena Výkonného výboru a revizora
Zpráva mandátové komise
Hlasování o návrzích a rezolucích
- 10:30 Přestávka, občerstvení
- 11:00 Volba předsedy ČAS a jeho týmu
Pozvánky na akce zejména ke 100 letům ČAS
Zpráva volební komise o výsledku hlasování
Volba revizorů
Zpráva volební komise o výsledku hlasování
Diskuse
Zpráva návrhové komise – usnesení 20. sjezdu ČAS
- 13:00 Předpokládaný závěr sjezdu

100. výročí České astronomické společnosti a hlavní akce

První významná akce proběhla ve dnech 10. a 11. března 2017 v Plzni - konference o Josefu Františkovi Smetanovi a odhalení jeho pomníku. Lze jej zcela určitě chápat jako jistého předchůdce České astronomické společnosti v západních Čechách. Zaslouží si to díky své pedagogické činnosti a hlavně pak díky první české učebnici astronomie, kterou vydal už v roce 1837 a ve které položil základy české astronomické terminologie. Proslavil se ale i díky dalším publikacím z oblasti fyziky či dějepisu, které česky napsal. V Plzni založil též veřejnou českojazyčnou knihovnu.

Druhým významným setkáním je 20. sjezd ČAS v Brně ve dnech 1. a 2. dubna 2017. V závěru roku, přesně v den 100. výročí založení, tedy 8. prosince 2017, se bude konat velká vzpomínková akce v Praze. Přehled akcí v rámci připomenutí 100 let České astronomické společnosti, kterých jsou v průběhu roku naplánovány desítky, lze nalézt na <http://www.astro.cz/spolecnost/100-let-ceske-astronomicke-spolecnosti/nejblizsi-akce-ke-100-vyroci-cas.html>.

Čestný předseda České astronomické společnosti o jubilejním sjezdu v jubilejním roce

"Nadcházející sjezd České astronomické společnosti se koná shodou okolností v době, kdy si připomínáme 100. výročí jejího založení 8. prosince 1917. Nelze neobdivovat úsilí tehdejších českých astronomů i příznivců této vědy prosadit v tak těžké době vznik Společnosti, která si vytkla za cíl podporovat rozvoj královské vědy astronomie a šířit její poznatky v české veřejnosti.

To se za těch sto let znamenitě podařilo. Pobočky Společnosti vznikaly po celém území tehdejší republiky včetně Slovenska a dokonce Podkarpatské Rusi. V Praze byla v r. 1928 postavena Štefánikova hvězdárna, která mj. sehrála významnou roli během II. světové války, kdy suplovala vysokoškolskou výuku, takže hned po válce nastoupila do vědy silná generace českých a slovenských astronomů. Po celém Československu se podařilo postavit mnoho desítek hvězdáren, které sloužily jak popularizaci, tak i výuce a odborné práci v astronomii.

Díky obětavým osobnostem jako byli zejména dlouholetí předsedové František Nušl a Bohumil Šternberk se na světovém astronomickém nebi objevily české a slovenské hvězdy Antonín Bečvář, Zdeněk Ceplecha, Zdeněk Kopal, Lubor Kresák, František Link, Luboš Perek, Miroslav Plavec, Zdeněk Švestka a mnozí další. Díky tomuto zázemí se česká astronomie dočkala v posledním čtvrtstoletí velkého rozkvětu jak v počtu, tak i kvalitě vědců a popularizátorů v planetáriích a na hvězdárnách po celé vlasti.

Naši astronomové se uplatnili ve vysokých funkcích Mezinárodní astronomické unie, podstatně přispěli ke vzniku Evropské astronomické společnosti a zasloužili se o vstup Česka do nejvýznamnější světové observatoře ESO v Chile, jakož i do Evropské kosmické agentury. Čeští astronomové se s úspěchem zapojili také do činnosti mezinárodní observatoře Pierra Augera v Argentině a do dalších mezinárodních projektů na severní polokouli a dokonce i v Austrálii.

Kdyby se brněnského sjezdu Společnosti mohli zúčastnit otcové zakladatelé a mnozí jejich pokračovatelé z minulého století, troufám si odhadnout, že by současnému vedení Společnosti vyslovili absolutorium, možná i s hvězdičkou."

Jiří Grygar

Pavel Suchan

místopředseda a tiskový tajemník České astronomické společnosti

suchan@astro.cz

737 322 815

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23. 10. 2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení a další informace nejen pro novináře lze najít na adrese <http://www.astro.cz/sluzby.html>.

S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obračejte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 226 258 411, e-mail: suchan@astro.cz.